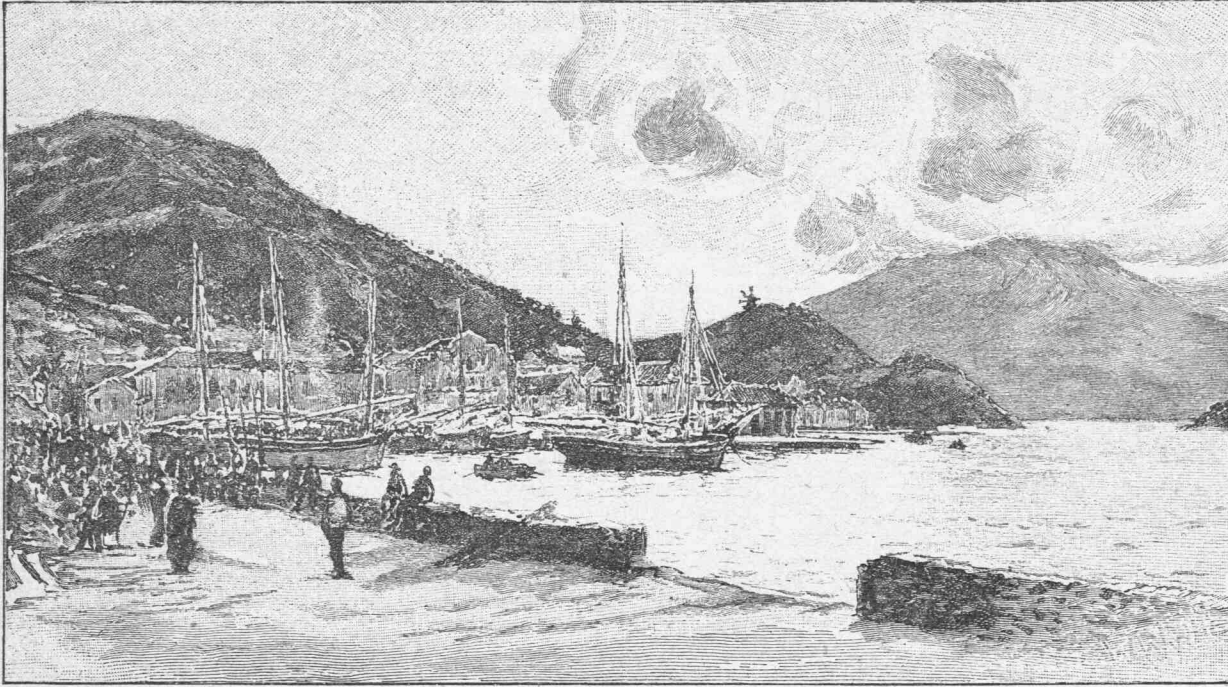

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Λιμὴν τῆς Ἰθάκης

ἐντύπωσι πού μοῦ ἔκαμε μέσα σὰν ἐμπῆκα· ἐκεῖνο τὸ σκοτάδι, μάλιστα στὶς γωνιές τὶς βαθουλές καὶ τὶς κώχες πού σχηματίζουν οἱ τοῖχοι, ἔχει ἓνα μυστήριο μεγάλο καὶ ἀληθινὰ θρησκευτικό, ἐκεῖνο τὸ ὕψος τοῦ μεσανοῦ θόλου, καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνος ὁ Παντοκράτορας μὲ τὰ τεράστια χέρια του, πού σὲ κυττάζει ἀπὸ ψηλά μὲ κᾶτι μάτια τόσα μεγάλα καὶ φοβερά καὶ θεῖα καὶ οὐράνια, σοῦ κάνει ἓνα τόσο φόβο, σοῦ δείχνει τόσο φανερά πόσο εἶσαι μικρὸς καὶ τιποτένιος ἐμπρὸς εἰς ἐκείνη τὴ μεγάλη δύναμι πού θέλησε ὁ τεχνίτης νὰ παραστήσῃ μὲ αὐτὰ τὰ χοντρά χέρια καὶ τὰ μεγάλα καὶ φοβερά μάτια, πού σοῦ ἔρχεται νὰ πῆσῃ προὔμιτα καὶ νὰ προσκυνήσῃ, σοῦ ἔρχεται νὰ φύγῃ καὶ πάλι μένει, σοῦ ἔρχεται νὰ μὴν ξανακυττάξῃ καὶ τὰ μάτια σου μένουں κολλημένα σέκεῖνα τὰ ξύλινα μάτια πού τόση δείχνουν ζωὴ καὶ τόσο μεγαλεῖο ὑπερφυσικό. Σὲ τέτοια στιγμή θὰ βρέθηκε ὁ Ἀλέξανδρος Μαντζώνης, ὁ γλυκὸς ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος τῆς Ἰταλίας, ὅταν μιὰ φορὰ ἐμπῆκε στὸν ἅγιο Πέτρο ἄπιστος καὶ βγήκε πιστός· καὶ παράξενο μοῦ φαίνεται ἓνα χτίριο ἐκεῖ ἀνθρωποχτισμένο μὲ ξύλα καὶ μὲ λιθάκια, κᾶτι μπογιαῖς καὶ κᾶτι σκαλισματὰ νὰ σοῦ σφίγγουν τόσο τὴν καρδιά νὰ χύνουν βαθεῖα στὴν ψυχὴ σου τόσο φόβο καὶ ταραχὴ καὶ ταπεινώσι, ὅση δὲ χύνει μιὰ ἀνατολὴ τοῦ θεοῦ τῆς ἡμέρας, μιὰ ξηρὴ κορφή βουνοῦ πού ἴγγιζει τὰ οὐράνια, μιὰ βροντὴ, μιὰ ἀστραπή, μιὰ τρικυμία, μιὰ, τέλος πάντων, δυνατὴ πράξις τοῦ Ὑπερανθρώπου. Εἶνε τάχα τὸ σκοτός; εἶνε ἡ κλεισμάρα, εἶνε τὸ βάρος πού νοιώθεις ἀπανωθί σου, πού στρώνει ἔτσι τὸ νοῦ σου καὶ τὴν καρδιά σου; δὲν ξέρω·

τὸ καλὸ ὅμως εἶνε καὶ γιὰ μένα καὶ γιὰ σὰς πού ὁ ἑσπερινὸς ἐτελείωσε γλήγορα καὶ ὁ παπᾶς—ὁ ψάλτης ἦρθε κοντὰ μας καὶ μᾶς ἐκκλησπέρισε, κατὰλαβε πῶς εἶμαι ξένος καὶ πῶς ἦρθα νὰ ἰδῶ τὴν ἐκκλησία καὶ ἄρχισε νὰ μᾶς δίνει πληροφορίες.

—«Αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία, ἀφέντη μου, εἶνε χτισμένη στὰ χίλια (1000) ἀπὸ τοὺς Κομνηνοὺς—ἔτσι θαρρῶ τοὺς λένε· ἡ ἀφεντιά σου θὰ ξέρῃς καλλίτερα—ἐχτίστηκε στὸν ἴδιο καιρὸ μὲ τὸ γεφύρι· τὸ ξέρεις δὲ τὸ περίφημο γεφύρι τῆς Ἄρτας πού τῶχουν καὶ τραγοῦδι

σαράντα μαστορόπουλα κέζῃντα δυὸ μαστοροὶ γεφύριν ἐστερειώσανε στῆς Ἄρτας τὸ ποταμὶ ὀλημερίς, λέει, ἐχτίζανε καὶ τὴ νύχτα γκρεμιζόνταν, ὅσο πού ὁ πρωτομάστορας ἐστοίχειωσε τὴ γυναῖκα του καὶ ἔτσι ἐστέρειωσε τὸ γεφύρι καὶ περᾶει ὁ κόσμος· καὶ τώρα, λένε, βιολιά λαλώντας δὲν περνοῦν ἀπὸ πάνω γιατί γκρεμιζέται τάχα· μὰ αὐτὲς εἶνε πρόληψες τοῦ λαοῦ θάρρω, παράδοσις θᾶνε ψεύτικη, ὅπως πάλι λένε καὶ γιὰ τὴν Παρηγορίτσα· εἶδατε κεῖνα τὰ δυὸ λιθάκια πούναι στὴν κώχη χωμένα μαζῆ σὰν δυὸ καμποῦρες;

—Ὅχι δὲν τὰ εἶδαμε.

—Πᾶμε σὰ θέλετε νὰ τὰ ἰδῆτε ἀπὸ ψηλά γιὰ νὰ σὰς πῶ καὶ τὴν ἱστορία.

—Πᾶμε.

Μὲ φόβο καὶ μὲ τρόμο ἀνεβήκαμε κᾶτι σκαλιὰ χαλασμένα πού γλυστροῦσαν καὶ ξέφευγαν κᾶτω ἀπὸ τὰ πόδια μας καὶ μιὰ σκιονίονα σκαλά σκωληκοφαγωμένη πού κλονίζονταν σὲ κάθε πάτημά μας· καὶ κάθε σκαλι πού ἀνεβήκαμε πλησιάζαμε περισσότερο στὸν ἀμείλικτο Παντοκράτορα καὶ μεγάλωναν τὰ χέρια του καὶ ἀνοίγαν τὰ

μάτια του περισσότερα, καὶ στενοχώρια ἄρχισε νὰ μὲ πιάνῃ καὶ χτυποῦσε ἡ καρδιά μου δυνατότερα καὶ ἰδρωτὰς ἀνάβλυζεν ἀπὸ τὸ κορμί μου, ὅταν ἐπὶ τέλους ἐπατήσαμε μένα πῆδημα στὸ σιάδι καὶ περπατώντας τὸν τοῖχο-τοῖχο ἐφθάσαμε στὴν κώχη πού ἤθελε ὁ παπᾶς καὶ ἐκεῖ ἀπὸ μιὰ τρύπα στενόμακρη, πού εἶχαν γιὰ παραθυράκι, εἶδαμε τὸν ἔξω κόσμο, εἶδαμε τὸ φῶς καὶ τὸν ἥλιο πού βρίσκονταν στὸ βασιλεμμά του καὶ μὲ πολὺν κόπο καὶ ἰδρωτὰ εἶχε καταφέρει νὰ διώξῃ μερικὰ σύγνεφα βα-

ρειὰ καὶ σταχτερά, καὶ εἶχε ξεκαθαρίσῃ μιὰ γλαζῖα λωρίδα καὶ ἔρριχνε στὴν πόλι καὶ στὸν καμπο μιὰν ἀχτίδα ἄσπρη καὶ θαμπερή· εἶδαμε καὶ τὰ δυὸ λιθάκια πού μᾶς ἔδειχνεν ὁ παπᾶς καὶ ἄρχισε τὴν ἱστορίαν του:

—Ἐδῶ, παιδιὰ μου, νὰ ἰδῆτε ἓνα παράδειγμα τοῦ φθόνου καὶ τὰ κακὰ πού κάνει. Αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν εἶχε σχεδιάσῃ ἓνας μεγάλος τεχνίτης τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ἐδῶ καὶ χίλια χρόνια σὰς λέω τώρα· κατὰλαβες; Τὸ λοιπὸν αὐτὸς ὁ μηχανικὸς ἀφοῦ ἔδωκε τὸ σχέδιο τὸν προσκάλεσαν ἄλλο μέρος νὰ φτιάσῃ κᾶτι ἄλλο, πάλᾳτι, ἐκκλησία, σπίτι, φυλακὴ, νὲ ἰσέ, δὲ μᾶς μέλει. Ἐπῆγε λοιπὸν καὶ ἄφησε στὸ ποδάρι του τὸ μαθητὴ του, τὸν πρῶτο ψυχογιὸ του, κατὰλαβες; Αὐτὸς ὁ ψυχογιὸς του ἦτανε ἓνα ἔξυπνο παιδί καὶ καλὸ· ἐπῆρε τὸ σχέδιο τοῦ μάστορά του μὰ ἔβαλε ἐπιμέλεια πολλὴ καὶ μὲ τὴν ἐξυπνάδα του κατῶρθωσε νὰ φτιάσῃ τὴν ἐκκλησίαν καλλίτερη ἀπὸ τὸ σχέδιο τοῦ μάστορά του, κατὰλαβες; Ἐρχεται λοιπὸν ὁ μάστορας του σὰν ἐσκόλασε ἐκείνη τὴν ἄλλη δουλειὰ καὶ τὸν βρῖσκει.

—Τὴ σκόλασες γυιέ μου τὴν Παρηγορίτσα;

—Τὴ σκόλασα, μάστορα, καὶ τὴν ἔφκιασα καλλίτερη ἀπὸ τὸ σχέδιο τῆς ἀφεντιάς σου, καυχῆθηκε τὸ παιδί, καὶ πᾶμε νὰ τὴν ἰδῆς.

—Πᾶμε· λέει κι' ὁ μάστορας.

Ἐρχονται τὴ βλέπουν· ἀλήθεια ἦτανε καλλίτερη ἀπὸ τὸ σχέδιο. Τότε ὁ Παγκάκιστος πού βάνει τὰ σκάνδαλα στὸν κόσμο καὶ τὶς ἀμαρτίες, ἐφθόνησε, κατὰλαβες, καὶ βάνει ζήλεια στὴν ψυχὴ τοῦ μάστορα.—«Μπα, εἶπε μέσα του, πῶς αὐτὸ